

Työtäpaturma vai työturvallisuusrikos?

Kattoliitto

20.3.2024

Tapio Väätäinen

Asianajaja, varatuomari

Esityksen sisältö

1. Työturvallisuusnormit
2. Työturvallisuuslain keskeinen sisältö
3. Vastuukysymykset
4. Mikä on työturvallisuusrikos?
5. Toiminta työtapaturmatilanteessa
6. Esitutkintaan valmistautuminen ja esitutkinnan vaiheet
7. Oikeudenkäynnin vaiheet
8. Oikeuskäytäntöä
9. Mahdolliset seuraamukset
10. Oikeudenkäyntikulut
11. Lopuksi

Työturvallisuusnormit (1/2)

- Keskeisimmät työturvallisuutta koskevat normit työturvallisuuslaissa (738/2002)
- Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta
 - 3 § rakennuttajan, suunnittelijan ja itsenäisen työsuorittajan yhdessä ja osaltaan huolehdittava siitä, ettei työstä aiheudu vaaraa työmaalla työskenteleville eikä muille työn vaikutuspiirissä oleville. Pää toteuttajan huolehdittava perehdytys ja opastus, jotta työntekijöillä on riittävät tiedot turvallisesta työskentelystä ja että he tuntevat rakennustyömaan vaara- ja haittatekijät sekä niiden poistamiseen tarvittavat toimenpiteet
 - 7 § rakennushankkeen suunnittelussa ja valmistelussa otettava huomioon rakennustyön toteuttaminen siten, että se voidaan tehdä turvallisesti ja aiheuttamatta haittaa työntekijöiden terveydelle
 - 10 § päätoteuttajan kirjallisesti tekemät rakennustöiden työturvallisuutta koskevat suunnitelmat
 - 13 § rakennustyön toteutusta koskevat normit
 - 16 § viikottaiset kunnossapitotarkastukset turvallisuuden kannalta merkittävistä asioista
 - **27 § ja 28 § putoamisen suojaamiselta koskevista toimenpiteistä sekä suojarakenteista ja -laitteista**
 - 71 § henkilösuojainten tarve rakennustöissä
 - **78 § erityismääräykset köysin varassa työskentelyssä ja liikkumisessa**
- Valtioneuvoston asetus henkilösuojainten valinnasta ja käytöstä työssä
 - 3.1 § työnantajan huolehdittava, että henkilösuojaimia käytetään työssä, jollei vaaraa voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai olosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä
 - 8 § työntekijöille annettava riittävät tiedot käytettävistä henkilösuojaimista, turvallisesta käytöstä ja vaaroista, joilta henkilösuojain on tarkoitettu suojaamaan. Työnantajan huolehdittava, että työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta henkilösuojaimen oikeaan ja turvalliseen käyttöön ennen työn aloittamista.
 - lisäksi asetuksessa säännellään henkilösuojaimilta vaadittavia ominaisuuksia, kunnossapitoa ja niiden valintaa

Työturvallisuusnormit (2/2)

– Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)

- 1.3 § Lain tarkoituksena on varmistaa työsuojelua koskevien säännösten noudattaminen sekä parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työsuojelun viranomaisvalvonnan sekä työnantajan ja työntekijöiden yhteistoiminnan avulla.
- 13.1 § ja 13.2 § Jos työnantaja ei noudata hänelle työsuojeluviranomaisen valvontaan kuuluvissa säännöksissä asetettuja velvollisuuksia, tarkastajan on annettava työnantajalle kirjallinen toimintaohje poistaa tai korjata säännösten vastainen olotila. Jos säännösten vastaisesta olotilasta johtuva vaara tai haitta on 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa vähäistä suurempi, tarkastajan on annettava toimintaohjeen sijasta kirjallinen kehoitus poistaa tai korjata säännösten vastainen olotila. Tarkastaja voi lisäksi antaa kirjallisen kehoituksen 3 momentin 1–8 kohdassa tarkoitetuissa asioissa, jos työnantaja ei noudata 1 momentissa tarkoitettua toimintaohjetta.
- 16.1 § Jos työpaikalla vallitsevasta puutteellisuudesta tai epäkohdasta aiheutuu työntekijälle hengen tai terveyden menettämisen vaara, asianomainen työsuojeluviranomainen voi kieltää vaaraa aiheuttavan koneen, työvälineen tai muun teknisen laitteen, tuotteen tai työmenetelmän käyttämisen tai työnteon jatkamisen, kunnes lain vastainen olotila on korjattu tai poistettu. Työsuojeluviranomainen voi määrätä edellä mainitun käyttökiellon tehosteeksi uhkasakon siten kuin uhkasakkolaissa säädetään.

– Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta

- 2 § työnantajan valittava työntekijän käyttöön kyseiseen työhön ja työolosuhteisiin sopiva ja turvallinen työväline. Työväline on sijoitettava siten, että sitä voidaan käyttää turvallisesti.
- 4.2 § Jos työvälineen käyttö aiheuttaa vaaraa tai haittaa, työnantajan on ryhdyttävä vaaran tai haitan poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin välittömästi. Ensisijaisesti vaara tulee poistaa työvälineen rakenteeseen tai sen ympäristöön liittyvillä teknisillä toimilla, kuten vaara-alueelle pääsyn estävillä tai vaarallisten osien liikkeen ennen vaara-aluetta pysäyttävillä laitteilla. Jos vaaraa ei voida poistaa teknisillä toimilla, työvälineen käytön turvallisuus tulee varmistaa opastuksella, varoituslaitteilla, turvamerkeillä ja henkilönsuojaimilla.
- 26 § Putoamisen estävien suojarakenteiden ja -laitteiden on oltava rakenteeltaan ja lujuudeltaan sellaiset, että ne mahdollisimman hyvin estävät tai pysäyttävät putoamisen. Kaiteiden ja muiden yleisesti vaikuttavien putoamisen estävien suojarakenteiden on oltava yhtenäiset lukuun ottamatta niitä kohtia, joista on käynti tikkaille tai portaikkoon. Jos työn tekeminen edellyttää, että putoamisen estävä suojarakenne tai laite väliaikaisesti poistetaan, on käytettävä tehokkaita korvaavia suojoitaimia. Työtä ei saa suorittaa ennen kuin nämä suojoitimet on toteutettu. Putoamisen estävä suojarakenne tai -laite on palautettava paikalleen heti, kun kyseinen työ on päättynyt tai keskeytynyt.
- 31 § Köysien varassa liikkumisesta ja työskentelystä

Työturvallisuuslain keskeinen sisältö

Työturvallisuuslain keskeinen sisältö (1/5)

Työturvallisuuslaki (738/2002)

- 1 § Tämän lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.
- 2.1 § Tätä lakia sovelletaan työsopimuksen perusteella tehtävään työhön sekä virkasuhteessa tai siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön
- Myös vuokratyöläiset rinnastuvat lain 3.1 §:n mukaan työntekijöiksi

Työturvallisuuslain keskeinen sisältö (2/5)

8 § Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite

- 8.1 § Työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Työnantajan on erityisesti otettava huomioon, että työntekijän henkilökohtaiset edellytykset voivat edellyttää yksilöllisiä työsuojelutoimenpiteitä työntekijän turvallisuuden ja terveyden varmistamiseksi
 - yleinen huolehtimisvelvollisuus
- **8.2 § Huolehtimisvelvollisuutta rajoittaa epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet, joihin työntekijä ei voi vaikuttaa, ja poikkeukselliset tapahtumat, joiden seurauksia ei olisi voitu välttää huolimatta kaikista aiheellisista varotoimista.**
 - ennalta arvattavuus saa sisältönsä pitkälti työn ja työpaikan vaarojen selvittämisestä ja tunnistamisesta
 - työnantajan velvollisuus alan asiantuntijana olla selvillä tai hankkia selvitystä toimialalle ja toiminnan luonteelle tunnusomaisista vaara- ja haittatekijöistä sekä niiden torjunnasta
- 8.3 § Työnantajan on suunniteltava, valittava, mitoitettava ja toteutettava työolosuhteiden parantamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan noudatettava seuraavia periaatteita:
 - vaara- ja haittatekijöiden syntyminen estetään
 - vaara- ja haittatekijät poistetaan tai, jos tämä ei mahdollista, ne korvataan vähemmän vaarallisilla tai vähemmän haitallisilla
 - yleisesti vaikuttavat työsuojelutoimenpiteet toteutetaan ennen yksilöllisiä
 - tekniikan ja muiden käytettävissä olevien keinojen kehittyminen otetaan huomioon
- 8.4 § Työnantajan on jatkuvasti tarkkailtava työympäristöä, työyhteisön tilaa ja työtapojen turvallisuutta. Työnantajan on myös tarkkailtava toteutettujen toimenpiteiden vaikutusta työn turvallisuuteen ja terveyteen.
 - veloitteen täyttäminen edellyttää oma-aloitteista toimintaa
 - kiinnitettävä huomiota työntekijän menettelytapoihin kaikissa työn tekemisen tilanteissa
 - laitteiden ja koneiden kunnosta huolehtiminen
- 8.5 § Työnantajan on huolehdittava siitä, että turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevat toimenpiteet otetaan huomioon tarpeellisella tavalla työnantajan organisaation kaikkien osien toiminnassa.
 - työsuojelun tulee olla kiinteä osa yritysten tuotantoa ja toimintaa
 - työsuojelua koskevat tehtävät ja toimivaltuudet tulee olla niin tarkasti määritellyt, että kukin esimiesasemassa oleva tietää valtuutensa ja velvollisuutensa asioiden hoitamisesta

Työturvallisuuslain keskeinen sisältö (3/5)

2 luku Työnantajan yleisiä velvollisuuksia

- 10.1 § Työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Tällöin otettava huomioon muun ohella:
 - tapaturman ja muun terveyden menettämisen vaara kiinnittäen huomiota erityisesti kyseisessä työssä tai työpaikoissa esiintyviin 5 luvussa tarkoitettuihin vammoihin ja haittoihin
 - esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet
 - työntekijän ikä, ikääntyminen, sukupuoli, ammattitaito ja muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä
 - työn fyysiset kuormitustekijät sekä työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät kuormitustekijät
 - työajan ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen
 - mahdollinen lisääntymisterveydelle aiheutuva vaara
 - muut vastaavat seikat
- 10.2 § Jos työnantajalla ei ole 1 momentissa tarkoitettuun toimintaan tarvittavaa riittävää asiantuntemusta, hänen on käytettävä ulkopuolisia asiantuntijoita. Työnantajan on varmistuttava, että asiantuntijalla on riittävä pätevyys ja muut edellytykset tehtävän asianmukaiseen suorittamiseen.
 - esim. työterveyshuollon laatima työpaikkaselvitys apuna vaarojen tunnistamisessa ja selvittämisessä
- 11.1 § Jos 10 §:ssä tarkoitettu työn vaarojen arviointi osoittaa, että työstä saattaa aiheutua erityistä tapaturman tai sairastumisen vaaraa, tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä tai tällaisen työntekijän välittömässä valvonnassa muu työntekijä. Muiden henkilöiden pääsy vaara-alueelle on tarpeellisin toimenpitein estettävä.
- 14 § Työnantajan on annettava työntekijälle riittävät tiedot työpaikan haitta- ja vaaratekijöistä sekä huolehdittava siitä, että työntekijän ammatillinen osaaminen ja työkokemus sekä muut hänen henkilökohtaiset edellytyksensä huomioon ottaen:
 - työntekijän perehdytys työhön, työpaikan työolosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin
 - työntekijälle annetaan opetusta ja ohjausta haittojen ja vaarojen estämiseksi sekä työstä terveyttä ja turvallisuutta uhkaavan haitan tai vaaran välttämiseksi
 - Opetus ja ohjaus säätö-, puhdistus-, huolto- ja korjaustöiden sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden varalta
 - opetusta ja ohjausta täydennetään tarvittaessa

Työturvallisuuslain keskeinen sisältö (4/5)

4 luku Työntekijän velvollisuudet

- 18.1 § Työntekijän on noudatettava työnantajan toimivaltansa mukaisesti antamia määräyksiä ja ohjeita. Työntekijän on muutoinkin noudatettava työnsä ja työolosuhteiden edellyttämää turvallisuuden ja terveellisuuden ylläpitämiseksi tarvittavaa järjestystä ja siisteyttä sekä huolellisuutta ja varovaisuutta.
 - ohjeet voivat olla niin suullisia kuin kirjallisia
 - huolellisuusvelvoitteen sisältö vaihtelee työn ja työolosuhteiden mukaan
- 18.2 § Työntekijän on myös kokemuksensa, työnantajalta saamansa opetuksen ja ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti työssään huolehdittava käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä.
- 19.1 § Työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle työolosuhteissa tai työmenetelmissä, koneissa, muissa työvälineissä, henkilösuojaimissa tai muissa laitteissa havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle. Työntekijän on kokemuksensa, työnantajalta saamansa opetuksen ja ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti ja mahdollisuuksiensa mukaan poistettava havaitsemansa ilmeistä vaaraa aiheuttavat viat ja puutteellisuudet. Työntekijän on tehtävä edellä tarkoitettu ilmoitus myös siinä tapauksessa, että hän on poistanut tai korjannut kyseisen vian tai puutteellisuuden.
 - 2. momentissa säädetään työnantajan velvollisuudesta kertoa ilmoituksen tehneelle mihin toimenpiteisiin asiassa on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä
- 20-22 §:ssä säännellään työntekijän velvollisuudesta käyttää huolellisesti ja saamiensa ohjeiden mukaisesti
 - henkilösuojaimia ja soveltuvaa työvaatetusta (20 §)
 - työvälineitä ja muita laitteita sekä vaarallisia aineita (21 §)
 - työvälineissä, koneissa tms. olevia turvallisuus- ja suojalaitteita (21 § ja 22 §)
- 23.1 § Jos työstä aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle, työntekijällä on oikeus pidättäytyä tällaisen työn tekemisestä.
 - pidättäytymisoikeus voi syntyä myös kun vakavaa vaaraa aiheutuu puutteellisesta työnopastuksesta
- 23.2 § Työstä pidättäytymisestä on ilmoitettava työnantajalle tai tämän edustajalle niin pian kuin mahdollista. Oikeus pidättäytyä työnteosta jatkuu, kunnes työnantaja on poistanut vaaratekijät tai muutoin huolehtinut siitä, että työ voidaan suorittaa turvallisesti.

Työturvallisuuslain keskeinen sisältö (5/5)

6 luku Erityisen työn teettämisen tilanteet

- 49 § Työpaikalla, jolla yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työnsuorittaja siten, että työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen (yhteinen työpaikka) on työnantajien ja itsenäisten työnsuorittajien työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen kunkin osaltaan ja riittävällä keskinäisellä yhteistoiminnalla ja tiedottamisella huolehdittava siitä, että heidän toimintansa ei vaaranna työntekijöiden turvallisuutta ja terveyttä.
 - kun työpaikalla työskentelee oman työnjohtonsa alaisena joko kahden työnantajan työntekijöitä taikka yhden työnantajan työntekijöitä ja väh. yksi itsenäinen työnsuorittaja
 - samanaikaisesti tehtävät tai toisiaan seuraavat työt, joissa toisen laiminlyönti voi vaikuttaa toisen työnantajan työntekijöiden tai työnsuorittajan turvallisuuteen tai terveyteen
- 52.1 § Yhteisellä rakennustyömaalla on pääurakoitsijan asemassa olevan työnantajan tai, jos sellaista ei ole, rakennushanketta johtavan tai valvovan rakennuttajan tai muun henkilön huolehdittava 51 §:ssä tarkoitetuista velvoitteista sekä siitä, ettei työstä aiheudu vaaraa työmaalla työskenteleville eikä muillekaan työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille.
 - 51 §:n mukaisia velvoitteita mm. työpaikalla toimivien toimintojen yhteensovittaminen, työpaikan liikenteen ja liikkumisen järjestelyt, työpaikan yleisestä turvallisuuden ja terveellisyyden edellyttämästä järjestyksestä ja siisteydestä vastaaminen, työolosuhteiden ja työympäristön yleisestä turvallisuudesta ja terveellisyydestä vastaaminen

Vastuukysymykset (1/3)

Rikoslaki (39/1889) 47:7

- Työturvallisuusvastuu jakaantuu yrityksen johdon eri tasoille
- Rikosoikeudellinen vastuu vain niillä henkilöillä, joilla todellinen vaikutusmahdollisuus epäkohdan poistamiseen
- Vastuu kohdistuu yleensä siihen työnantajaan, joka työsuhteissa teettää työtä tai joka tosiasiallisesti käyttää työnantajalle kuuluvaa päätösvaltaa
 - tyypillisesti vastuutahoina ne, jotka työnantajan sijasta johtavat ja valvovat työtä
 - työturvallisuusrikokseen voi syyllistyä vain työnantaja tai tämän edustaja
- Vastuun kohdentumisessa arvioidaan
 - kenen tai keiden olisi pitänyt toimia huolellisemmin
 - kuka tai ketkä työnantajaa edustavat esimiehet ovat vastuussa työturvallisuusmääräysten vastaisuuksista
 - kenen syyksi laiminlyönti on siten luettava

Vastuukysymykset (2/3)

- Ylin johto vastaa työturvallisuuslain mukaisten velvoitteiden täyttämisestä
 - taloudellisten ja toiminnan järjestämistä koskevien edellytysten puuttuminen voi johtaa vastuuseen
 - esim. toimintavoimavarojen riittämättömyys, alempien esimiesten osaamisen ja valvonnan laiminlyönti
- Keskijohto vastuussa käytännön laitehankinnoista ja laitteiden kunnossapidosta, turvallisuusohjeiden laadinnasta, turvallisuusvalvonnan järjestämisestä, opetuksesta ja perehdyttämisestä sekä alempien esimiesten osaamisesta ja valvonnasta, informoinnista ylimmälle johdolle
- Työnjohto laitteiden, vastaa työn välittömästä valvonnasta, turvallisuusvalvonnasta koneiden, työmenetelmien ym. osalta ylempien johtoportaiden tavoitteiden ja ohjeiden mukaisesti, työnopastuksesta ja -ohjauksesta sekä työntekijöiden työhön sijoittamisesta ja menestymisen seuraamisesta
- Työntekijä on vastuussa työnantajan antamien ohjeiden noudattamisesta
 - rikosoikeudellinen vastuu mahdollinen, jos luvatta tai pätevän syyntä puuttuessa poistaa tai turmelee tapaturman tai sairauden vaaran välttämiseksi tarkoitetun laitteen tai ohje- tai varoitusmerkinnän, sekä jos
 - laiminlyö velvollisuuden valvoa työnsä vaikutuspiirissä olevien turvallisuuden huomioimisen

Vastuukysymykset (3/3)

- Jos vastuullista henkilöä ei voida nimetä tehtävien ja toimivaltuuksien epäselvyyden tai tehtävän jakamattomuuden vuoksi vastuu tehtävänjaon vahvistamisesta vastaavilla esimiehillä
 - esimiehen selonottovelvollisuus
- Pelkästään vastuuta ei ole mahdollista siirtää
 - tehtävien ja toimivaltuuksien siirtäminen alemmalle esimiehille siirtää myös pääasiallisen vastuun
 - työturvallisuusvastuuta ei voi delegoida työntekijäasemassa olevalle
- Työnantajayhteisön yhteisövastuu Rikoslain 9:1.1 (61/2003)
 - yritys, jonka toiminnassa on tehty rikos, on virallisen syyttäjän vaatimuksesta tuomittava rikoksen johdosta yhteisösakkoon, jos se on rikoslaissa säädetty rikoksen seuraamukseksi
 - rikoksen tekijä toiminut oikeushenkilön puolesta tai
 - oikeushenkilössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävät esimiehet olleet osallisina rikokseen tai ainakin sallineet rikoksen tekemisen tai
 - yrityksen toiminnassa ei ole noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta rikoksen ehkäisemiseksi
- Hallinnolliset velvoitteet työsuojeluviranomaisten toimesta
 - mahdollista kohdentaa yrityksiin, yhteisöihin sekä yhteisöjen hallintoelimissä toimiviin henkilöihin
 - veloitetaan täyttämään työsuojelovelvoitteet määräajan kuluessa uhkasakon uhalla

Mikä on työturvallisuusrikos?

Rikoslaki (39/1889) 47:1

- Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta
 - rikkoo työturvallisuusmääräyksiä
 - aiheuttaa työturvallisuusmääräysten vastaisen puutteellisuuden tai epäkohdan taikka mahdollistaa työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen laiminlyömällä valvoa työturvallisuusmääräysten noudattamista alaisessaan työssä tai jättämällä huolehtimatta taloudellisista, toiminnan järjestämistä koskevista tai muista työsuojelun edellytyksistä
- Huomioitavaa, että rikoksesta tuomitseminen ei edellytä seurausta (esim. tapaturman sattumista), vaan tuomitsemiseen riittää työturvallisuuteen liittyvä laiminlyönti
- Työturvallisuusrikoksena ei pidetä yksittäistä työturvallisuusmääräysten rikkomista, joka on työturvallisuuden kannalta vähäinen ja josta säädetään rangaistus mm. työturvallisuuslain 63 §:ssä työturvallisuusrikkomuksena

Toiminta työtapaturmatilanteessa (1/2)

- Työtapaturma on äkillinen, odottamaton, ulkoisten tekijöiden aiheuttama ja työntekijän loukkaantumiseen johtava tapahtuma työssä. Työtapaturmana pidetään tapaturmaa, joka on sattunut omaan työpaikkaan kuuluvalla alueella, matkalla kotoa työhön ja päinvastoin tai työnantajan määräämän työ- tai asiointimatkan aikana.
- Kun työntekijää on kohdannut työtapaturma, on siitä heti annettava tieto työnantajalle tai hänen edustajalleen, jonka tulee vaadittaessa antaa todistus tiedonannosta
- Ilmoitus tapaturmasta, jonka johdosta voidaan otaksua vakuutuslaitoksen joutuvan suorittamaan korvausta, on viipymättä työnantajan toimesta, vakuutusosoikeuden vahvistaman kaavan mukaan, tehtävä vakuutuslaitokselle
- Työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 46 §:n mukaan työnantajan on viipymättä ilmoitettava vakavasta työtapaturmasta poliisille ja aluehallintovirastolle
 - tapaturma on vakava, jos työntekijä menehtyy tai hänelle aiheutuu pysyvä tai vaikeanlaatuinen vamma
- Vakavasta tapaturmasta aluehallintovirastolle ja poliisille ilmoittamatta jättäminen on rangaistava teko, kuten myös kaikista tapaturmista ilmoittamatta jättäminen vakuutusyhtiölle

Toiminta työtapaturmatilanteessa (2/2)

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006) 46 §

- Poliisin on viipymättä suoritettava tapahtumapaikalla, jossa on tapahtunut vakava työtapaturma, poliisitutkinta.
- Poliisitutkintaan tapahtumapaikalla on kutsuttava työnantaja tai hänen edustajansa.
- Poliisitutkinnasta on annettava tieto myös aluehallintovirastolle sekä tapaturmassa vahingoittuneelle tai hänen edustajalleen.
- Jäljennös tutkintapöytäkirjasta on toimitettava vakuutuslaitokselle ja tutkimusta pyytäneelle sekä pyynnöstä asianosaiselle.

Esitutkintaan valmistautuminen ja esitutkinnan vaiheet

Esitutkintaan valmistautuminen ja esitutkinnan vaiheet

1. Myötävaikutus asioiden selvittämiseksi
2. Poliisikuulusteluun valmistautuminen
3. Aineiston toimittaminen lisänäytön esittämiseksi
4. Esitutkinta-aineistoon tutustuminen
5. Kirjallinen loppulausunto
6. Mahdollinen lisätutkintapyyntö

Oikeudenkäynnin vaiheet

1. Haastehakemus (syyte)

2. Kirjallinen vastaus

- asiakirjanäyttö
- henkilönäyttö

3. Suullinen käsittely oikeudessa

- asiaesittely
- todistelu
- loppulausunnot

4. Tuomio

5. Mahdollinen hovioikeusvaihe

Oikeuskäytäntöä (1/11)

Epätavalliset ja ennalta arvaamattomat olosuhteet

- KKO 2014:75: ”Syntynyt tilanne, jossa ammattitaitoinen koneen käyttäjä höyläkonetta pysäyttämättä ja ohjeistuksen vastaisesti on ryhtynyt kepillä ja viime kädessä käsin poistamaan häiriön aiheuttanutta tukosta, on ollut ennalta arvaamaton. A tai B eivät ole vastuussa näistä tapahtumista, joten syytteet työturvallisuusrikoksesta ja vammantuottamuksesta hylättiin.”
 - vastaajilla oikeus luottaa koneen turvallisuuteen
 - työntekijän menettely ennakoimatonta TTurvL 8.2 §:n mukaisesti
 - tapaturma ≠ rikos
- Vaasan hovioikeus R 04/568 ”Levyn heittäminen kaiteettomalta reunalta on ollut työntekijälle annetun työn turvallista suorittamistapaa koskevan ohjeen vastainen ja siten selvästi väärä ja poikkeuksellinen työmenetelmä. Sellainen menettely ei ole ollut työnantajan ennakoitavissa.” Heittämisen yhteydessä työntekijä pudonnut ilman putoamissuojaa olleen montun pohjalle.
 - asiassa harkittava kokonaisuutena niiden toimenpiteiden riittävyys, joihin työpaikalla ryhdytty siinä tarkoituksessa, että työ voidaan suorittaa säännösten vaatimalla tavalla turvallisesti
 - hovioikeus katsoo jääneen näyttämättä, että työnantajat olisivat tahallaan tai tuottamuksestaan rikkoneet työturvallisuusmääräyksiä -> syytteet hylättiin
- Vaasan hovioikeus R 04/655: ”Koneen käynnistyminen on ollut siinä määräin ennalta arvaamatonta, ettei vastaajien syyksi voitu lukea sitä, etteivät he olleet ennen koneella sattunutta tapaturmaa ryhtyneet toimenpiteisiin koneen ohjausjärjestelmän muuttamiseksi.”
 - syytteet työturvallisuusrikoksesta hylättiin

Oikeuskäytäntöä (2/11)

Esimiehen yleinen huolehtimisvelvollisuus

- KKO 1982 II 66 ”Työnjohtaja oli esimiehenään toimineelta insinööriltä saamiensa ohjeiden mukaisesti purkanut rautanippuja rekka-auton lavalta purkamistyöhön soveltumattomalla trukilla seurauksin, että yksi nippu oli pudonnut trukin haarukasta.”
 - purkaminen oli tapahtunut A:n esimieheltä insinööri B:ltä saatujen ohjeiden mukaisesti
 - työtapa oli trukin heikkorakenteisuuden, kolmipyöräisyyden ja kapean haarukkavälin sekä rautanippujen pituuden, painon ja muunkin laadun huomioon ottaen ollut sopimaton ja vaarallinen ko. työhön
 - kun purkamistyöstä oli aiheutunut, paitsi vaaraa hallissa olleille työntekijöille, myös sivullisen henkilön kuolema, työnjohtaja ja insinööri tuomittiin rangaistukseen yksin teoin tehdyistä työturvallisuusmääräysten rikkomisesta ja kuolemantuottamuksesta
- KKO 1986 II 116 ”Tehtaassa käytettyä säiliötä puhdistamaan laskeutunut työntekijä oli hapenpuutteen ja säiliössä olleen kaasun johdosta tukehtunut kuoliaaksi. Häntä auttamaan mennyt työntekijä oli samasta syystä saanut aivovamman.”
 - tehtaan teknillisen johtajan ja käyttöpäällikön olisi koulutuksensa ja ammattikokemuksensa perusteella pitänyt ymmärtää suoritettun työn vaarallisuus
 - vaikka tehtaalla ei ollut aiemmin tapahtunut vastaavanlaista onnettomuutta, oli työnantajalla velvollisuus huolehtia työturvallisuusmääräysten antamisesta ja niiden noudattamisen valvonnasta sekä muista turvatoimista
 - ei merkitystä, että työtä oltiin suoritettu samalla tavoin rutiininomaisesti yli 20 vuoden ajan ilman onnettomuuksia
 - tuomio annettiin työturvallisuuslain säännösten rikkomisesta ja kuoleman sekä ruumiinvamman tuottamuksesta
- KKO 1978 II 18 ” Työnjohtajaa vastaan nostettu syyte työturvallisuudesta annettujen määräysten rikkomisesta hylättiin, koska hänen tehtäviinsä ei vahingon sattuessa kuulunut sanottujen määräysten noudattamisen valvonta.”
 - hänet tuomittiin rangaistukseen ruumiinvamman tuottamuksesta ja maksamaan vahingonkorvausta, koska hän oli ryhtynyt avustamaan korjaustyössä, vaikka hän oli havainnut korjaustyön vaatimien tukilaitteiden käytön laiminlyödyksi
 - työnjohtajan velvollisuutena katsottiin olleen havaita työtavan sopimattomuus, vaikka hän oli saanut käskyn omalta esimieheltään

Oikeuskäytäntöä (3/11)

Riittävä opastus ja ohjaus

- KKO 1985 II 123 ”Tarpeellisin suojalaittein varustetun työkoneen käyttöön saattoi joissakin työvaiheissa liittyä vaaratekijöitä, jotka kokenut työntekijä osasi välttää. Kun tilapäiselle työntekijälle ei ollut annettu ohjausta tapaturman välttämiseksi, työnantaja oli vastuussa työntekijälle työkoneen käytössä aiheutuneesta loukkautumisesta.”
 - saha oli varustettu tarpeellisin suojalaittein
 - Kun sahassa ei kuitenkaan ole ollut hovioikeuden päätöksessä mainittua turvallisuusohjeissa edellytettyä kiinteää suojuskoteloon kiinnitettyä etupuolen laskevaa ja nousevaa suojusta, on sahan käyttämiseen erityisesti määrämittasahauksessa liittynyt vaaratekijöitä, joihin vain kokenut työntekijä voi varautua
 - työntekijän ilmoitukseen mukaan hänelle näytettiin sahan toiminta ennen työhön ryhtymistä, mutta määrämittasahaukseen liittyvistä vaaroista häntä ei ole varoitettu. Näin ollen työntekijä ei ole saanut työn laadun ja työolosuhteiden edellyttämää opetusta ja ohjausta työssä sattuvan tapaturman vaaran välttämiseksi
 - opetuksen ja ohjauksen antamisesta vastuussa olleen toimitusjohtajan laiminlyönti aiheutti työntekijän loukkaantumisen
 - tuomio annettiin työturvallisuuslain säännösten rikkomisesta ja ruumiinvamman tuottamuksesta

Oikeuskäytäntöä (4/11)

Työnantajan valvonta- ja tarkkailuvastuu

- KKO 2013:56 ”Yhtiön työntekijä oli vammautunut käyttäessään puristinta, joka oli hallintalaitteiltaan ja suojaukseltaan työturvallisuusmääräysten vastainen. Työntekijöiden puristimella käyttämä työtapa oli ollut työturvallisuutta koskevan ohjeen vastainen. Puristimeen ei ollut tehty työturvallisuutta kohentavia parannuksia työntekijän vammautumisen jälkeenkään.”
 - työnantajalla vastuu työturvallisuudessa myös esimiesten vaihtumistilanteissa
 - parannukset eivät syytettyjen päätöksentekovallan puuttumisen vuoksi heidän vastuullaan
 - työnjohtoon kuulunut vuoromestari tuomittiin työturvallisuusrikoksesta johtuen työntekijöiden yleisesti käytössä olleen vaarallisen työtavan valvonnan laiminlyönnistä
- Turun hovioikeus R10/2634 ”Kone oli asianmukaisilla suojalaitteilla varustettu, mutta suojarporttien käytön laiminlyöntiin ei kiinnitetty riittävästi huomiota ja valvonta oli ollut tältä osin puutteellista.”
 - työnantajan tulee viimekädessä valvoa ja varmistaa, että ohjeita käytännön tasolla noudatetaan
 - työnantaja oli passiivisuudellaan käytännössä sallinut työntekijöiden työturvallisuusmääräysten vastaisen menettelyn, vaikka oli ohjeistanut työntekijöitä oikeasta työtavasta ja vaikka oli huomauttanut työntekijöitä virheellisestä menettelystä
 - toimitusjohtajan ja tuotantopäällikön menettely rangaistavaa mahdollisesta työtapaturman sattumisesta riippumatta
- Päijät-Hämeen käräjäoikeus R23/949 ”Työntekijälle sattunut työtapaturma, jossa hän loukkaantui liukastuttuaan ja pudottuaan katolta. Hänellä oli päällään turvavaljaat, mutta ne eivät olleet kiinnitettyinä, koska valjaille ei ollut kiinnityspistettä.”
 - käräjäoikeuden mukaan työnantajan olisi tullut selvittää ja arvioida katon ulkopuolelle putoamisen vaara
 - riski oli tunnistettu, mutta riittäviin toimenpiteisiin riskin mahdolliseksi poistamiseksi ei ollut ryhdytty
 - toimitusjohtaja toimi työnjohtajana työnjohtajan jäätyä lomille, mutta vastuu kohdistui häneen jo ennen työnjohtajan lomallensa jäämistä, sillä puutteet työskentelyyn liittyen olivat olleet olemassa jo ennen tapaturmaa
 - yritys tuomittiin yhteisösakkoon ja lisäksi katsottiin työnantajan laiminlyöneen valvonta- ja tarkkailuvastuutaan, joka synnytti henkilökohtaisen rikosvastuun
 - tuomio ei lainvoimainen
- Helsingin hovioikeus 18.3.2011, nro 816, Dnro. R10/1029
 - hovioikeus katsoi jääneen näyttämättä, että kysymyksessä olisi ollut siinä määrin poikkeuksellinen työkohde, että työturvallisuuteen liittyviin seikkoihin olisi pitänyt kiinnittää erityistä huomiota
 - asennustyömaat saattavat olla tapauksen yhtiöllä hyvinkin lyhytaikaisia ja etäällä toisistaan. Tällaisissa töissä valvonta työn luonteen vuoksi muodostuu pakostakin satunnaiseksi.
 - valvonnan riittävyys joudutaan arvioimaan vain se perusteella, miten tiiviin valvonnan tarpeessa työntekijät ammattitaitonsa, työkokemuksensa, ja muiden henkilöön liittyvien tekijöiden perusteella arvioiden työssään ovat
 - työntekijä oli tapauksessa työskennellyt asennustöissä jo yli 10v ajan, ja oli todistajien kuvaamana noudattanut annettuja ohjeita tunnollisesti sekä ollut tavanomainen työtapa noudattanut työntekijä -> olosuhteiden perusteella ei valvonnan tarvetta voitu pitää poikkeuksellisenä, joten syyte hylättiin

Oikeuskäytäntöä (5/11)

Vastuun kohdentaminen

- Rovaniemen hovioikeus 10.10.2010 Nro. 859, Dnro R 11/553 ”Laiminlyönnit ja puutteet turvallisuuteen vaikuttaneiden toimintojen seurannassa ovat saaneet aikaan sen, että Corelink-laitteessa on ollut työturvallisuusmääräysten vastainen puutteellisuus noin 6 vuoden ajan.”
 - turvalaitteiden virheellistä asentamista ei katsottu työjohton vastuulle, koska vastuu kuului muulle kuin työjohtotasolle
 - keskijohto vastuussa virheellisestä asentamisesta aiheutuneista turvallisuuspuutteesta, koska he olivat laiminlyöneet työnantajan edustajansa asemaansa ja toimenkuvaansa kuuluvan laitteen toimintakunnon ja turvallisuuden seurannan
 - työnjohton katsottiin olevan vastuussa toisenlaisista laiminlyönneistä, esim. turvallisuuspuutteiden selvittämisen ja niistä esimiehille raportoinnin laiminlyönneistä -> tuomio työturvallisuusrikoksesta
- KKO 2012:105 ”Korkein oikeus katsoi, että työnjohtajana toimiessaan A:n oli täytynyt olla selvillä siitä, minkälaisia työtapoja yhtiön hallissa noudatetaan.”
 - työnjohtajana A:n on tullut huolehtia työntekijöiden turvallisista työtavoista sekä valvoa mm. suojalaitteiden käyttöä
 - työnjohtajan katsottiin syyllistyneen työsuojelurikokseen ja vammantuottamukseen, kun hän oli laiminlyönyt valvoa, että sirkkelissä käytettiin jakoveistä. Sirkkelin käyttöohjeiden mukaan jakoveitsi oli tarpeellinen suojalaite
- Itä-Suomen hovioikeus 19.4.2018 R17/148 ”Yhtiön työntekijä on kouluttajan ohjaamana harjoittelemassa paperikiilan päänvientiä superkalanteri 2:n henkilönostimessa jäänyt henkilönostimen kaiteen ja superkalanteri 2:n paperiradan ulosvetotelanväliin puristuksiin.”
 - hovioikeus totesi, ettei yhtiössä huolehdittu työturvallisuuslain osoittamalla tavalla työntekijöiden turvallisuudesta työssä, vaaratekijöiden poistamisesta saati päänvientiin liittyvien vaaratekijöiden riittävän järjestelmällisessä tunnistamisessa
 - tuotantopäällikön asemassa ollut oli vastuussa koulutus- ja työhönopastusprosesseista, mutta ei päivittäisestä työympäristön ja työtapojen valvonnasta tai opastuksesta. Hovioikeus katsoi, ettei tuotantopäällikkönä ja hänen tehtävistään esitetyn selvityksen perusteella ole riittävällä varmuudella pääteltävissä tämän vastuuta henkilönostimen käytön riskien arvioinnista ja laiteturvallisuuteen liittyneistä puutteista
 - työnjohtajan asemassa ollut vuoromestari oli vastuussa päivittäisestä työympäristön ja työtapojen valvonnasta, mutta ei laiteturvallisuudesta. Häntä ei oltu osoitettu tekemään henkilönostimiin liittyneitä riskien arviointeja, vaan oli voinut luottaa muiden tekemiin arviointeihin ja suosituksiin.
 - synte työturvallisuusrikoksesta hylättiin, koska rikoksentehtäjä ei saatu selville, eikä yhtiön toimintaa itsessään pidetty sellaisena, että edellytykset yhteisöosakon tuomitsemiselle olisi käsillä

Oikeuskäytäntöä (6/11)

Tuottamus

- Itä-Suomen hovioikeus R17/281 ” Työntekijälle on sattunut sellutehtaalla sellunkuivauskone 1:n arkkileikkurilla työtapaturma hänen ohjatesaan sellumassarataa oikealla kädellään tilanteessa, jossa automaattinen päänvientiliina ei ole vienyt massarataa vetotelaparin vetävään nieluun eli nippiin suunnitellulla tavalla eli siten, että liina olisi avautunut ja massarata olisi tullut liinan sisältä pois.”
 - ennen koneen käyttöönottoa tehdyssä riskien arvioinnin käden jääminen vetävän nielun väliin on tunnistettu vaaratekijäksi päävientiessä.
 - kysymyksessä olevan vetotelaparin kohdalle asennettiin suojaverkko heti työtapaturman jälkeen, jonka lisäksi muita avoimia nieluja suojattiin
 - päivittäin tehtaalla liikkuneiden päivämestarin ja vuoromestarin olisi lähtökohtaisesti tullut havaita, että vaarallinen vetävä nielu on suojaamaton, ja ryhtyä toimiin nielun suojaamiseksi. Työturvallisuusrikoksen rangaistavuus kuitenkin edellyttää, että velvollisuuden vastainen teko tai laiminlyönti on ollut tahallinen tai tuottamuksellinen
 - tahallisuutta ei ollut osoitettu
 - työntekijät eivät olleet ennen tapaturmaa tehneet ilmoituksia suojaamattomasta nielusta, ennen tapaturmaa ei ollut aiheutunut sellaisia vaaratilanteita tai ohjeiden vastaista menettelyä jonka mukaan suojauksen puutetta olisi ollut aiheutta epäillä.
 - ennen uudistetun paalauslinjaston käyttöönottoa suoritettussa turvallisuustarkastuksessa todettiin, ettei koneen liikkuvat osat aiheuta vaaraa
 - hovioikeuden mukaan syytetyt olivat voineet luottaa paalauslinjaston täyttävän työturvallisuusvaatimukset, eikä nielun suojaamattomuutta voida lukea heidän syykseen moitittavana menettelynä -> syyte hylättiin

Oikeuskäytäntöä (7/11)

Syy-yhteys

- KKO 2012:105 "Asiassa on kysymys siitä, ovatko työsuojelemääräykset edellyttäneet jakoveitsen käyttöä myös kyseisenlaisessa sahauksessa ja onko A syyllistynyt työturvallisuusrikokseen ja vammantuottamukseen laiminlyömällä asianmukaisten työtapojen valvonnan."
 - B:n ja A:n omankin kertomuksen mukaan työpaikalla ei ollut edellytetty jakoveitsen säännönmukaista käyttämistä. Onnettomuuden sattuessa B oli ollut suorittamassa sellaista sahausta, jota varten jakoveistä ei olisi ollut tarpeen irrottaa. Sahausta on siis käytetty vastoin tarpeellisia suojalaitteita koskevia koneen käyttöohjeita. Työnantajan olisi tullut ohjeistaa ja valvoa, että jakoveitsi poistetaan sahasta vain siksi ajaksi, jolloin se on välttämätöntä kyseisen sahauksen suorittamista varten.
 - A:n on edellä katsottu toimineen huolimattomasti, kun hän ei ollut valvonut jakoveitsen käyttöä
- KKO 1984 II 224 "Uittotyössä ollut henkilö, jolle ei ollut varattu henkilökohtaiseksi suojavaikineeksi pelastusliivejä, oli veneestä pudottuaan hukkunut. Kun voitiin pitää sangen epätodennäköisenä että asianmukaisten pelastusliivien antaminen uittotyöntekijöiden käyttöön olisi estänyt syntyneen seurauksen, puutavarayhtiön toimitusjohtajaa ja uittotyömaan vastuunalaista työnjohtajaa, jotka kumpikin tuomittiin rangaistukseen työturvallisuuslain säännösten rikkomisesta, vastaan kuolemantuottamuksesta ajettu syyte hylättiin."
 - työturvallisuusmääräysten rikkomisen ei ollut aiheuttanut työntekijän kuolemaa

Oikeuskäytäntöä (8/11)

Muun kuin työnantajatahon vastuu työturvallisuusrikoksesta

- KKO 1993:162 "Selluloosatehtaan reaktorityömaalla peltitystyössä ollut työntekijä oli pudonnut pumppamorakennuksen katolta ja saanut vammoja. Putoamisen olisi estänyt katolla reaktorin ympärillä olleissa rakennustelineissä riittävän alhaalla oleva suojakaide taikka erillinen suojakaide katon reunalla."
 - rakennustelineet asentaneen ja luovuttaneen yrityksen työnjohtajan ei katsottu syyllistyneen työturvallisuusmääräysten rikkomiseen, koska telineiden tarkoitus oli ollut mahdollistaa reaktorin seinän eristystyö eikä estää kauluspellitystä polvillaan lähempänä katon reunaa tekemässä ollutta työntekijää putoamasta
 - erillisen suojakaiteen rakentaminen katon reunalle ei ollut ollut työnjohtajan vaan pudonneen työntekijän oman työnantajan velvollisuutena
- Turun hovioikeus 6.7.2012 nro 1521 R 11/925 "Hovioikeus katsoi, että laitteen vuokralle antajaa pidetään laiteturvallisuuslain 2 §:ssä tarkoitettuna muun teknisen laitteen luovuttajana, ja että laiteturvallisuutta koskevien velvollisuuksien rikkominen voi tulla näin ollen arvioitavaksi työturvallisuusrikoksena tai laiteturvallisuusrikoksena."
 - U oli vuokrannut Kaupungille S omistamansa työkoneen. Työkoneen vian vuoksi henkilönostokori oli pudonnut kadulle ja tilanteessa työntekijät olivat saaneet ruumiinvammoja, joita ei voida pitää vähäisinä.
 - hovioikeus katsoi, ettei ole esitetty näyttöä siitä, etteikö työkone olisi ollut sitä koskevien säännösten- tai vaatimusten mukainen
 - oikealla koulutuksella ja työmääräyksiä noudattaen konetta olisi voitu käyttää turvallisuutta ja terveyttä vaarantamatta
- KKO 2011:12 "H Oy oli tilannut omistamaansa rakennukseen T Oy:ltä nosto-oven asennuksineen ja tarjonnut T Oy:n tilausvahvistukseen liittämiä ehtojen johdosta T Oy:n työntekijän käyttöön tämän tarvitsemat telineet. Työntekijä loukkaantui pudottuaan telineiltä, jotka oli asennettu valmistajan ohjeiden vastaisesti."
 - H Oy:tä ei pidetty työturvallisuuslain 7 §:n 6 kohdassa ja 58 §:ssä tarkoitettuna asentajana, joka olisi toimeksiannosta asentanut koneen, välineen tai muun laitteen käyttöön työpaikalla.
 - H Oy ei toiminut omissa työtiloissaan säännöksessä tarkoitettuna ulkopuolisena yrittäjänä

Oikeuskäytäntöä (9/11)

Yhteinen työpaikka

- KKO 2010:34 "Osakeyhtiö on suorittanut työtä säätiön vesilaitoksella, jossa säätiö on käyttänyt pääasiallista määräysvaltaa. Säätiön vesilaitoksen toiminta on vaikuttanut osakeyhtiön työntekijöiden työturvallisuuteen. Näin ollen kysymys on ollut sellaisesta tilanteesta, jossa osakeyhtiön työntekijät ovat suorittaneet työtä työturvallisuuslain 49 §:n mukaan tarkoitetulla yhteisellä työpaikalla."
 - säätiö on ollut vastuussa siitä, että sen vesilaitoksen toiminta yhteisenä työpaikkana on järjestetty niin, ettei siitä aiheudu vaaraa osakeyhtiön työntekijöille
- KKO 2008:82 "A oli itse tehnyt suuren osan omakotitalonsa rakennustöistä, mutta oli lisäksi teettänyt niistä osan ulkopuolisilla urakoitsijoilla ja itsenäisillä työnsuorittajilla. Rakennustyömaata pidettiin työturvallisuuslaissa tarkoitettuna yhteisenä rakennustyömaana ja A:ta sen työturvallisuudesta vastaavana rakennuttajana."
 - urakoitsijoiden palveluksessa olevia työntekijöitä ja itsenäisiä työnsuorittajia on ennen erään työntekijän putoamista ollut työmaalla ainakin peräkkäin siten, että A:n itsensä tai muiden tekemä työ on voinut vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen. A:n rakennustyömaa on siten ollut työturvallisuuslaissa tarkoitettu yhteinen rakennustyömaa
 - A ei ole antanut rakennustaan kokonaisuudessaan urakoitsijan rakennettavaksi eikä ole myöskään valinnut pääurakoitsijaa tai antanut työn valvontaa ja johtamista kenenkään ulkopuolisen tehtäväksi. Hän on näin ollen itse toiminut työtä johtavana ja valvovana rakennuttajana

Oikeuskäytäntöä (10/11)

Yhteisösakkoon tuomitseminen ja tuomitsematta jättäminen

- KKO 2013:56 "Korkein oikeus toteaa, ettei hovioikeus ole arvioinut yhtiön rangaistusvastuuta siltä pohjalta, onko yhtiön toiminnassa mainittujen syytteiden hylkäämisestä huolimatta tehty sellainen rikos, jonka perusteella rangaistusvastuun edellytykset yhtiön osalta täyttyvät."
 - C oli yhtiön edustajana syyllistynyt yhtiön toiminnassa työturvallisuusrikokseen
 - yhtiössä on sen ylimmän johdon tieteen laiminlyöty saattaa päätylappupuristin työturvallisuutta koskevien säännösten edellyttämään kuntoon työntekijän loukkaantumisen jälkeen. Yhtiön johdossa tai sen päätäntävaltaa käyttävissä toimielimissä tapahtuneet laiminlyönnit ovat siten mahdollistaneet työturvallisuusmääräysten vastaisen tilan jatkumisen.
 - yhtiön toiminnassa ei ole noudatettu vaadittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta työturvallisuusrikoksen ehkäisemiseksi
 - edellytykset yhtiön tuomitsemiseksi yhteisösakkoon ovat siten olemassa
 - yhtiö tuomittiin 20 000 euron yhteisösakkoon
- KKO 2008:61 "Yhtiö on saattanut koneen suojauksen ja merkinnät tapahtuman jälkeen asianmukaiseen kuntoon. Yhtiön esittämästä työsuojeluun liittyvästä asiakirja-aineistosta on pääteltävissä, että työturvallisuutta on muutoinkin pyritty sittemmin kohentamaan. Näillä toimenpiteillä ei ole kuitenkaan hovioikeuden katsomin tavoin voitu poistaa aikaisempien laiminlyöntien vaikutuksia eikä yhteisösakkoon tuomitsemista ole yhtiön edellä todetut laiminlyönnit huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana."
 - asiassa esitetystä selvityksestä ilmenee, että kysymyksessä ollut vaarallinen työtapa ja suojaukseltaan ja merkinnöiltään puutteellinen kone ovat olleet käytössä yli kahdeksan vuotta työnantajan puuttumatta koneen suojaukseen ja vakiintuneeseen vaaralliseen työmenetelmään
 - aiemmista muilla koneilla työntekijöille tapahtuneisiin tapaturmiin liittyen on katsottu työsuojelupiirin tapaturmaselostuksissa, ettei yrityksessä ole suoritettu riittävää ja järjestelmällistä riskien ja tapaturmavaarojen arviointia
 - lisäksi oli otettava huomioon työturvallisuusrikoksesta aiheutunut seuraus (vammautuminen)
 - virheellistä menettelyä työturvallisuusasioissa ei voitu pitää vähäisenä
 - yhtiö tuomittiin 20 000 euron yhteisösakkoon

Oikeuskäytäntöä (11/11)

Yhteisösakon määrä

- KKO 2008:61 ”Työnantaja ei puuttunut kahdeksaan vuoteen koneen suojaukseen ja vakiintuneeseen vaaralliseen työmenetelmään, yhtiö oli jatkuvasti laiminlyönyt työsuojelumääräysten noudattamista.”
 - liikevaihto 116 milj. euroa
 - tilikauden voitto 341 261 euroa
 - työntekijöitä 721
 - yhteisösakko 20 000 euroa
- KKO 2008:33 ”Yhteisösakon tuomitsemista harkittaessa, tulee kysymykseen tässä tapauksessa rikoksen vakavuus, oikeushenkilölle rikoksesta aiheutuneet muut seuraamukset ja oikeushenkilön toimet uusien rikosten ehkäisemiseksi.”
 - rikosta voidaan pitää vakavana jo sen perusteella, että öljyä päässyt maaperään huomattavan suuri määrä ja sen aiheuttamat vahingot levinneet laajalle alueelle
 - yhtiö laiminlyönyt ympäristön turvallisuuden öljynjalostamalla, vaikka ilmeisen kohtuullisin kustannuksin olisi voitu rakentaa virheiden vaikutukset eliminoiva turvajärjestely
 - korkein oikeus totesi yhtiön laiminlyöntien ja sen seurausten olleen vakavia
 - liikevaihto 7 mrd. euroa
 - yhteisösakko 500 000 euroa
- Turun hovioikeus 18.10.2011 Nro. 2316, Dnro. R 10/2725 ”Epätyydyttävä tilanne kestänyt useamman vuoden ajan. Kokonaisuutena arvioiden laiminlyöntiä ei pidetty kuitenkaan erityisen vakavana tai laajana ottaen huomioon muut työturvallisuutta edistävät toimet.”
 - teko ei osoittanut erityistä piittaamattomuutta lain säännöksistä tai viranomaisten määräyksistä
 - työsuojeluviranomaisen kahta huomiota konekohtaiseen riskin arviointiin kuitenkin laiminlyöty
 - liikevaihto 128 milj. euroa
 - tulos -14 milj. euroa
 - yhteisösakko 8000 euroa
- Turun hovioikeus 12.3.2010 Nro. 624, Dnro. 08/2568 ”Yhtiö oli pyrkinyt hankkimaan tehtaalle mahdollisimman turvallisen linjaston. Tehtaan henkilöstölle oli järjestetty uuden, CE-merkinnällä varustetun ja vaatimuksenmukaisuustodistuksen saaneen, linjaston käyttökoulutusta. Kuitenkin työtapaturma oli katsottu tuottamukseksi rikokseksi.”
 - työntekijöitä 4307
 - liikevaihto 932 milj. euroa
 - liikevoitto 40,8 milj. euroa
 - yhteisösakko 20 000 euroa

Mahdolliset seuraamukset

Mahdolliset seuraamukset (1/2)

Rikoslaki (39/1889) 47:1

- Työnantaja tai tämän edustaja voidaan tuomita työturvallisuusrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi
 - rangaistus kuolemantuottamuksesta, vammantuottamuksesta ja vaaran aiheuttamisesta arvioidaan lisäksi erikseen RL 21 luvun säännösten perusteella
- Myös työnantajayritys voidaan tuomita työrikoksesta yhteisösakkoon
 - yksilövastuuta täydentävä
 - määrältään 850-850 000 €
 - rahamäärä vahvistetaan laiminlyönnin laadun ja laajuuden tai johdon osuuden sekä oikeushenkilön taloudellisen aseman mukaan
- Vastuulliseksi todettu taho voidaan tuomita lisäksi vahingonkorvaukseen ja rikoksella saatu taloudellinen hyöty menetettäväksi valtiolle

Mahdolliset seuraamukset (2/2)

Työtekijän myötävaikutuksen merkitys vahingonkorvaukseen

- KKO 1986 II 123 "Sähkölaitoksen muuntamon toisen oven kohdalla ei ollut säädettyä sähkölaitteen vaarallisuudesta varoittavaa taulua. Sähkölaitoksen käytön johtaja tuomittiin rangaistukseen sähkölaitteita ja -laitteistoja koskevien säännösten rikkomisesta kun sähkölaitoksessa ei ollut yleisohjeita sen varmistamiseksi, että asianmukaiset varoitustaulut asennettiin, että niiden paikalla oloa valvottiin ja että puuttuva taulu viivytyksettä korvattiin uudella, eikä käytön johtaja myöskään ollut ryhtynyt erityisiin toimiin kysymyksessä olevan muuntamon varoitustaulujen tarkistamiseksi."
 - vallinnut aamuhämärä oleellisesti haitannut näkyvyyttä rakennuksen sisällä
 - sähkötila ja -laitteisto olleet sijainnilta ja ulkoasultaan sellaiset, että A:n on kuitenkin ollut aiheutta varautua siihen, että siitä saattoi olla vahingoittumisen vaaraa
 - toimiessaan tästä huolimatta rakennuksessa A on myötävaikuttanut vahinkoonsa muuten kuin lievällä tuottamuksella
 - vahingonkorvaus kohtuuden mukaan soviteltava
- KKO 2012:105 "Ottaen huomioon B:n oman myötävaikutuksen hänelle aiheutuneen vahingon syntymiseen Korkein oikeus arvioi, että hänelle määrättävää korvausta on kohtuuden mukaan soviteltava puoleen aiheutuneesta vahingosta."
 - B:n omaa myötävaikutusta arvioitaessa on otettava huomioon, että hän on itse valinnut käyttämänsä virheellisen ja vaarallisen työtavan. Vahinkotapahtuman jälkeen otettu valokuva osoittaa, että teräsuoja on ollut nostettuna ylös ja että myös sirkkelin terä on säädetty sahattavaan listaan nähden liian korkealle
 - B:n oman kertomuksen mukaan hän oli nostanut tarkoituksellisesti teräsuojan, koska hän oli kokenut sen haittaavan työntekoa. Työntekijöitä oli ohjeistettu käyttämään aina teräsuojaa ja sen asianmukainen käyttö olisi myös tässä tapauksessa estänyt käden osumisen sirkkelin terään.

Oikeudenkäyntikulut

KHO 2023:116

- Korkein hallinto-oikeus katsonut kyseisessä vuosikirjapäätöksessään Helsingin Sanomien asianajotoimistolle maksamien oikeudenkäyntikulujen olleen syytteessä olleelle toimittajalle veronalaista palkkaa
- KHO katsoi, että syyte kohdistui yhtiön työntekijään ja siihen liittyvät oikeudelliset neuvonantokulut ja oikeudenkäymiskulut olivat näin ollen työntekijän kuluja. Työntekijän katsottiin saavan taloudellisen edun, kun työnantaja suoritti mainitut kulut työntekijän puolesta, ja tällaista taloudellista etua oli pidettävä lähtökohtaisesti palkkana. Tällöin työnantajan on huomioitava taloudellinen etu ennakonpidätyksiä toimittaessaan ja työnantajan sivukuluja suorittaessaan.
- Ratkaisun myötä voidaan lähtökohtaisesti katsoa, että työnantaja ei voi korvata työntekijän oikeudenkäymiskuluja verovapaasti.

Lopuksi

- Kouluta
- Perehdytä
- Ohjeista ja neuvo
- Valvo
- Puutu epäkohtiin
- Varmista työpaikan tai työkohteen turvallisuus
- Varmista turvavarusteiden asianmukaisuus

Kysymyksiä?

Tapio Väätäinen

Osakas, asianajaja, varatuomari

+358 50 382 7907

tapio.vaatainen@eversheds.fi